Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
EVGENIJE TANČEVA
přednesené dne 15. července 2021 [1]

Věc C-869/19

L
proti
Unicaja Banco, S. A., dříve Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, S.A.U.

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Článek 6 odst. 1 – Zásady rovnocennosti a efektivity – Rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980) – Časové omezení restitučních účinků spojených s prohlášením neplatnosti zneužívajícího ujednání – Rozsah přezkumu vnitrostátního soudu rozhodujícího o opravném prostředku – Zásada projednací – Zásada shody – Zásada zákazu *reformatio in peius* – Zásada překážky věci pravomocně rozsouzené – Prekluze“

I. Úvod

1. Projednávaná žádost od Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko, dále jen „Nejvyšší soud“) se týká výkladu směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách [2]. Byla podána v rámci řízení o kasačním opravném prostředku zahájeného po vydání rozsudku velkého senátu ze dne 21. prosince 2016 ve věci Gutiérrez Naranjo a další [3]. V tomto rozsudku Soudní dvůr v podstatě konstatoval, že vnitrostátní judikatura Supreme Court (Nejvyšší soud), která stanoví, že vracení částek, které spotřebitelé bezdůvodně uhradili bankám na základě zneužívajícího ujednání známého jako ujednání o minimálním úroku, je časově omezeno, je v rozporu s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, který stanoví, že zneužívající ujednání nejsou pro spotřebitele závazná, a že spotřebitelé tudíž mají podle tohoto ustanovení nárok na vrácení těchto částek v plné výši.

2. Problém, který se v projednávané věci objevil, vznikl ze skutečnosti, že pouze banka, a nikoli spotřebitel, podala odvolání proti rozsudku vydanému v prvním stupni, který vrácení peněžních prostředků tímto způsobem časově omezil z důvodu této vnitrostátní judikatury, přičemž Soudní dvůr vydal rozhodnutí ve věci Gutiérrez Naranjo až po uplynutí lhůty pro podání takového odvolání, nicméně dříve, než vnitrostátní soud, který dané odvolání projednával, ve věci rozhodl. Hlavní otázkou předloženou Soudnímu dvoru tedy je, zda vnitrostátní soud rozhodující

[1] – Původní jazyk: angličtina.

[2] – Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26.

[3] – C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980 (dále jen „rozsudek ve věci Gutiérrez Naranjo“). Viz dále bod 50 tohoto stanoviska.

o opravném prostředku musí za těchto okolností z úřední povinnosti v souladu s rozsudkem ve věci Gutiérrez Naranjo nařídit vrácení veškerých částek bezdůvodně uhrazených spotřebitelem, a to navzdory určitým zásadám vnitrostátního procesního práva, včetně zásady projednací, zásady shody a zásady zákazu *reformatio in peius*, u nichž lze mít za to, že soudu v takovém postupu brání.

3. Projednávaná věc je Soudním dvorem posuzována souběžně se čtyřmi dalšími věcmi (C-600/19, C-693/19, C-725/19 a C-831/19), v nichž dnes přednáším svá stanoviska. Tyto věci vycházejí ze španělské, italské a rumunské žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a dotýkají se rovněž podobných a potenciálně citlivých problémů týkajících se rozsahu povinnosti vnitrostátního soudu posuzovat z úřední povinnosti (*ex officio*) zneužívající povahu smluvních ujednání v souladu s judikaturou Soudního dvora vykládající směrnici 93/13 a vztahu k vnitrostátním systémům procesního práva.

4. Projednávaná věc tudíž poskytuje Soudnímu dvoru příležitost rozvinout svou judikaturu týkající se směrnice 93/13, zejména vyjasnit problematiku týkající se použití těchto vnitrostátních procesních zásad v rámci soudního přezkumu zneužívajících ujednání podle této směrnice.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

5. Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“

B. Španělské právo

6. Článek 1303 Código Civil español (španělský občanský zákoník, dále jen „občanský zákoník“) stanoví:

„Nestanoví-li následující články jinak, při prohlášení neplatnosti určité povinnosti si smluvní strany vzájemně vrátí dosud poskytnutá plnění, která byla předmětem smlouvy, spolu s jejich plody, a zaplacenou cenu, včetně úroků.“

7. Článek 216 Ley de Enjuiciamiento Civil (španělský občanský soudní řád, dále jen „občanský soudní řád“) stanoví:

„Občanskoprávní soudy rozhodují ve věcech, které jim byly předloženy, na základě skutkového stavu, důkazů a návrhových žádání účastníků řízení, pokud zákon ve zvláštních případech nestanoví jinak.“

8. Článek 218 odst. 1 občanského soudního řádu stanoví:

„1. Rozsudek musí být jasný a přesný a musí odpovídat návrhovým žádáním a jiným tvrzením účastníků řízení, která byla v průběhu řízení včas uplatněna. Obsahuje navrhovaná určení a rozhodnuto jím je k tíži nebo ve prospěch žalovaného o všech sporných bodech, které byly projednávány.

Soud, ač se neodchýlí od předmětu sporu, uzná i jiné skutkové a právní okolnosti, než které chtěli uplatnit účastníci řízení, rozhodne podle právních norem použitelných na danou věc, i když je účastníci sporu nesprávně citovali nebo se na ně nesprávně odvolávají."

9. Článek 412 odst. 1 občanského soudního řádu stanoví:

„Předmět řízení, který byl vymezen v žalobě, žalobní odpovědi a případně ve vzájemné žalobě, nemohou účastníci řízení následně měnit."

10. Článek 465 odst. 5 občanského soudního řádu stanoví:

„Rozhodnutí vydané v odvolacím řízení se musí týkat výhradně záležitostí a otázek předložených v odvolání, případně v odpovědi na odvolání či podáních napadajících dotčené rozhodnutí uvedených v článku 461. Rozhodnutí nemůže vést ke zhoršení situace odvolatele, ledaže je takové zhoršení výsledkem vyhovění napadení dotčeného rozhodnutí účastníkem, který byl původně odpůrcem."

III. Skutkový stav, řízení a předběžná otázka

11. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že finanční instituce Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, S.A.U. (dále jen „Banco Ceiss"), která byla později sloučena s nástupnickou společností Unicaja Banco, S.A. (dále jen „Unicaja Banco"), poskytla dne 22. března 2006 paní L, v postavení spotřebitele, úvěr ve výši 120 000 eur, zajištěný zástavním právem k nemovitosti, za účelem nabytí vlastní nemovitosti určené k rodinnému bydlení. L měla tento úvěr splatit do 30 let v 360 měsíčních splátkách.

12. Podle všeobecných podmínek úvěrové smlouvy vypracovaných Banco Ceiss činila úroková sazba úvěru 3,350 % p. a. pro první rok a poté se použila variabilní úroková sazba ve výši Euribor + 0,52 % na jeden rok[4]. Smlouva ovšem obsahovala i ujednání, podle kterého úrok z úvěru nikdy neklesne pod hranici 3 % p. a. (dále jen „ujednání o minimálním úroku"). Když v roce 2009 sazba Euribor výrazně poklesla, bránilo toto ujednání poklesu úroku z úvěru pod hranici 3 % p. a.

13. V lednu 2016 podala L proti Banco Ceiss žalobu u Juzgado de Primera Instancia de Valladolid (soud prvního stupně ve Valladolidu, Španělsko, dále jen „soud prvního stupně"), kterou se domáhala určení neplatnosti ujednání o minimálním úroku z důvodu jeho zneužívající povahy spočívající v jeho netransparentnosti podle španělské právní úpravy provádějící směrnici 93/13. L navíc žádala, aby jí Banco Ceiss vrátila celou částku, která byla bezdůvodně uhrazena na základě ustanovení o minimálním úroku. Podpůrně navrhla, aby bylo bance uloženo vrátit L částku inkasovanou na základě tohoto ujednání od 9. května 2013.

[4] – Euribor znamená evropská mezibankovní nabídková sazba. Sazby Euribor vycházejí z průměrných úrokových sazeb, za které si banky vzájemně půjčují peněžní prostředky v eurech.

14. Rozsudkem ze dne 6. června 2016 (dále jen „prvostupňový rozsudek“) soud prvního stupně rozhodl, že ujednání o minimálním úroku je zneužívající, protože je netransparentní, a Banco Ceiss uložil povinnost vrátit částku inkasovanou od 9. května 2013 spolu s příslušnými úroky, a to na základě judikatury založené rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2013 (č. 241/2013, dále jen „rozsudek ze dne 9. května 2013“). Tento soud rovněž uložil Banco Ceiss náhradu nákladů řízení.

15. Dne 14. července 2016 podala Banco Ceiss proti tomuto rozsudku odvolání k Audiencia Provincial de Valladolid (provinční soud ve Valladolidu, Španělsko, dále jen „provinční soud“). V odvolání napadla bod výroku, kterým jí byla uložena náhrada nákladů řízení, neboť měla za to, že žalobě nebylo vyhověno v celém rozsahu, nýbrž jen částečně. L vyjádřila nesouhlas s tím, aby odvolání bylo vyhověno.

16. Dne 21. prosince 2016 vynesl Soudní dvůr rozsudek ve věci Gutiérrez Naranjo[5], v němž v podstatě rozhodl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 brání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura založená rozsudkem ze dne 9. května 2013, která časově omezuje restituční účinky spojené s rozhodnutím o neplatnosti zneužívajícího ujednání jen na částky, které byly bezdůvodně uhrazeny po vyhlášení rozhodnutí, v němž byla zneužívající povaha takového ujednání soudem určena.

17. Rozsudkem ze dne 13. ledna 2017 provinční soud odvolání vyhověl, neboť dospěl k závěru, že žalobě bylo vyhověno jen částečně, a zrušil bod výroku rozsudku, kterým byla žalované Banco Ceiss uložena náhrada nákladů řízení. Provinční soud neodkázal na rozsudek ve věci Gutiérrez Naranjo ani nezměnil výrok prvostupňového rozsudku o restitučních účincích neplatnosti ujednání o minimálním úroku, neboť to nebylo předmětem odvolání.

18. L podala proti tomuto rozsudku kasační opravný prostředek k Nejvyššímu soudu. V tomto kasačním opravném prostředku L tvrdí, že tento rozsudek je v důsledku toho, že v něm nebyl uplatněn rozsudek ve věci Gutiérrez Naranjo a nebylo v něm z úřední povinnosti přiznáno vrácení všech částek inkasovaných na základě ujednání o minimálním úroku, v rozporu mimo jiné i s článkem 1303 občanského zákoníku, který upravuje restituční účinky spojené s neplatností smluvních povinností, ve spojení s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, jenž stanoví nezávaznost zneužívajících ujednání pro spotřebitele. Banco Ceiss s kasačním opravným prostředkem nesouhlasí, přičemž zdůrazňuje, že s ohledem na skutečnost, že L nepodala odvolání proti prvostupňovému rozsudku, aby napadla časové omezení restitučních účinků neplatnosti ujednání o minimálním úroku, nemohl provinční soud rozhodnout tak, že se povinnost vrácení vztahuje na všechny uhrazené částky.

19. Předkládající soud vysvětluje, že v rozsudku ze dne 9. května 2013 Nejvyšší soud rozhodl, že ujednání o minimálním úroku obsažená v některých smlouvách uzavřených mezi spotřebiteli a žalovanými bankami v řízení o skupinové žalobě jsou neplatná pro netransparentnost, ovšem časově omezil restituční účinky neplatnosti těchto ujednání, když rozhodl, že těmito účinky nejsou dotčeny platby provedené před datem vyhlášení uvedeného rozsudku, tedy 9. květnem 2013; v následné judikatuře byl tento rozsudek potvrzen v řízeních o individuálních žalobách, v nichž se žalobci domáhali poskytnutí právní ochrany. Poté v rozsudku ve věci Gutiérrez Naranjo Soudní dvůr konstatoval, že takové časové omezení vyplývající z vnitrostátní judikatury založené rozsudkem ze dne 9. května 2013 je v rozporu s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13. Nejvyšší soud tak počínaje rozsudkem ze dne 24. února 2017 (č. 123/2017) pozměnil svou

[5] – C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980.

judikaturu, aby zohlednil rozsudek ve věci Gutiérrez Naranjo. Nicméně v době, kdy Soudní dvůr uvedený rozsudek vyhlašoval, projednávaly španělské soudy řadu věcí týkajících se neplatnosti ujednání o minimálním úroku, přičemž ve věcech, jako je projednávaná věc, spotřebitelé žaloby na zaplacení bezdůvodně uhrazených částek primárně nebo podpůrně omezovali na částky uhrazené po 9. květnu 2013, a to právě vzhledem k vnitrostátní judikatuře, přičemž též nepodávali odvolání proti rozsudkům, jimiž bylo z důvodu této judikatury vrácení peněžních prostředků svázáno s časovým omezením.

20. Předkládající soud uvádí, že španělský civilní proces se řídí zásadou projednací (dispoziční), zásadou prekluze procesních lhůt, zásadou zákazu *mutatio libelli*, resp. změny návrhu, zásadou shody (*principio de congruencia*) a v oblasti opravných prostředků zásadou zákazu *reformatio in peius*. Jak uznává judikatura Tribunal Constitucional (Ústavní soud, Španělsko, dále jen „Ústavní soud“), některé z těchto zásad, jako je zákaz *reformatio in peius*, vycházejí z práva na účinnou soudní ochranu zakotveného v článku 24 španělské ústavy, které má obdobu v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“). Podle předkládajícího soudu je zřejmé, že tyto zásady vedly provinční soud v projednávané věci k tomu, aby nenařídil vrácení všech částek uhrazených na základě ustanovení o minimálním úroku, neboť L nepodala odvolání proti výroku v prvostupňovém rozsudku, kterým bylo nařízeno vrácení pouze těch částek, které byly zaplaceny po 9. květnu 2013.

21. Předkládající soud uvádí, že podle judikatury Soudního dvora je zásada, podle níž zneužívající ujednání nejsou pro spotřebitele závazná, jak je stanoveno v čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, neslučitelná se stanovením časového omezení ve vztahu k vrácení částek, které spotřebitel bezdůvodně uhradil na základě zneužívajícího ujednání, avšak tato zásada není absolutní a podléhá omezením souvisejícím s řádným výkonem spravedlnosti, jako jsou překážka věci pravomocně rozsouzené a přiměřené lhůty pro zahájení řízení. V tomto ohledu předkládající soud uvádí, že pravidlo španělského práva, podle něhož je v rámci odvolání možné samostatně napadnout jednotlivé výroky rozsudku a v případě, že žádný z účastníků řízení určitý výrok nenapadne, nemůže jej odvolací soud zrušit ani změnit, je v určitých ohledech podobné překážce věci pravomocně rozsouzené. Předkládající soud má tedy pochybnosti o slučitelnosti zásady projednací, zásady shody a zásady zákazu *reformatio in peius* stanovených vnitrostátním právem s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, a zejména o tom, zda vnitrostátní soud, který vede řízení, ve kterém byl opravný prostředek podán pouze bankou, a nikoli spotřebitelem, musí po vydání rozsudku Soudního dvora ve věci Gutiérrez Naranjo uložit vrácení všech částek inkasovaných na základě dotčeného zneužívajícího ujednání, i když takový postup vnitrostátního soudu zhorší postavení dotčené banky v rozporu se zákazem *reformatio in peius*.

22. Za těchto okolností se Nejvyšší soud rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Brání čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS uplatnění procesních zásad, a sice zásady projednací, zásady shody a zásady zákazu *reformatio in peius*, které soudu, jenž rozhoduje o opravném prostředku podaném bankou proti rozsudku, kterým bylo časově omezeno vrácení částek bezdůvodně uhrazených spotřebitelem v důsledku ujednání o minimálním úroku prohlášeného za neplatné, brání přiznat vrácení všech uvedených částek v celém rozsahu, a tudíž zhoršit postavení účastníka řízení, jenž podal opravný prostředek, protože spotřebitel proti uvedenému omezení žádný opravný prostředek nepodal?“

23. Písemná vyjádření předložily Soudnímu dvoru L, Unicaja Banco, česká, španělská, italská a norská vláda, jakož i Komise.

24. Tato věc byla projednána společně s věcí C-600/19 na společném jednání, které se konalo dne 26. dubna 2021 a na němž přednesly ústní vyjádření L, Unicaja Banco, španělská, italská a norská vláda, jakož i Komise.

IV. Shrnutí vyjádření účastníků řízení

25. L tvrdí, že na základě rozsudku ve věci Gutiérrez Naranjo musí vnitrostátní soud z úřední povinnosti nařídit restituční účinky neplatnosti ujednání o minimálním úroku s ohledem na povinnost ochrany spotřebitele stanovenou směrnicí 93/13. Jak uvedla L na jednání, L nenapadla prvostupňový rozsudek odvoláním vzhledem k vnitrostátní judikatuře, přičemž pokud by tak byla učinila, byla by povinna hradit náklady řízení. L se domáhala vrácení částek v plném rozsahu od samého počátku, takže nedochází k rozšiřování předmětu žaloby, a pokud jde o dotčené časové omezení, nebylo vydáno žádné konečné rozhodnutí, takže neexistuje překážka věci pravomocně rozsouzené. Názor L rovněž není v rozporu se zákazem *reformatio in peius*, neboť je třeba respektovat rozsudek ve věci Gutierrez Naranjo; v opačném případě nemůže být L bezdůvodné obohacení vráceno a banka si ponechá částky inkasované na základě zneužívajícího ujednání.

26. Unicaja Banco tvrdí, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 neukládá vnitrostátnímu soudu projednávajícímu opravný prostředek, aby ze zneužívajícího ujednání vyvodil důsledky z úřední povinnosti, pokud jej takový postup nutí k neuplatnění pravidla zakazujícího *reformatio in peius*. L nic nebránilo, aby proti prvostupňovému rozsudku podala hlavní nebo vedlejší opravný prostředek, přičemž L mohla využít právního zastoupení a rovněž si byla vědoma blížícího se rozsudku ve věci Gutiérrez Naranjo. Pravidlo zakazující *reformatio in peius* je součástí práva na účinnou soudní ochranu chráněného článkem 24 španělské ústavy a vycházejícího z rozsudku ze dne 25. listopadu 2008 vydaného ve věci Heemskerk a Schaap[6], přičemž směrnice 93/13 povinnost nezohlednit toto pravidlo neukládá. Jak Unicaja Banco uvedla na jednání, zásady rovnocennosti a efektivity jsou dodrženy, jelikož vnitrostátní judikatura zmiňovaná Komisí není použitelná a změny judikatury nemohou vést k obnově řízení ve věcech skončených rozhodnutím, které zakládá překážku věci pravomocně rozsouzené.

27. Česká vláda tvrdí, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání použití dotčených vnitrostátních procesních zásad, které tak jak jsou uplatňovány na opravné prostředky, souvisejí rovněž s překážkou věci pravomocně rozsouzené. Podle judikatury Soudního dvora nelze takové zásady přehlížet ani v zájmu ochrany spotřebitelů a na projednávanou věc je použitelný rozsudek ze dne 11. března 2020, Lintner[7].

28. Španělská vláda tvrdí, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s článkem 47 Listiny nebrání tomu, aby vnitrostátní soud použil dotčené vnitrostátní procesní zásady, které brání tomu, aby se plně uplatnily účinky neplatnosti zneužívajícího ujednání v souladu s rozsudkem ve věci Gutiérrez Naranjo, jenž byl vydán až poté, co prvostupňový rozsudek nabyl právní moci. Přiznání ochrany spotřebiteli, který včas nepodal opravné prostředky stanovené vnitrostátním právem, by tyto zásady porušilo, přičemž zákaz *reformatio in peius* vychází z práva na účinnou soudní ochranu, jak je zaručeno článkem 47 Listiny. Zásada efektivity je zachována, jelikož vnitrostátní právo umožňuje účastníkům řízení u soudu prvního stupně uplatnit svá práva a soudu provést přezkum zneužívajících ujednání z úřední povinnosti, přičemž je dána možnost odvolání. Jak španělská

[6] – C-455/06, EU:C:2008:650.

[7] – C-511/17, EU:C:2020:188.

vláda uvedla na jednání, projednávaná věc se týká překážky věci pravomocně rozsouzené, přičemž pokud jde o vnitrostátní judikaturu citovanou Komisí, neexistuje žádné platné srovnání, a nedošlo tedy k porušení zásady rovnocennosti.

29. Italská vláda tvrdí, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání použití dotčených vnitrostátních procesních zásad. Podle judikatury Soudního dvora nepodání opravného prostředku proti nepříznivým důvodům prvostupňového rozsudku zakládá překážku věci rozsouzené, což brání tomu, aby se nesprávným výkladem unijního práva obsaženým v tomto rozsudku odvolací soud zabýval z úřední povinnosti. Tím není ohrožena zásada efektivity, neboť spotřebiteli v podání opravného prostředku nic nebrání a pozdější obrat ve vnitrostátní nebo unijní judikatuře nemůže odůvodnit neuplatnění zásady překážky věci pravomocně rozsouzené. Jak italská vláda zdůraznila na jednání, článku 6 směrnice 93/13 je nutno se dovolávat v mezích stanovených vnitrostátními řády, což předpokládá dodržení vnitrostátních procesních pravidel, jako je překážka věci pravomocně rozsouzené.

30. Norská vláda tvrdí, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání použití dotčených vnitrostátních procesních zásad v odvolacím řízení, a to ani v případě, že napadený rozsudek obsahuje výroky, které jsou v rozporu se směrnicí 93/13, pokud jsou prekluzivní lhůty, na něž jsou procesní úkony spotřebitele vázány, v souladu se zásadou efektivity. Tyto zásady chrání vyšší zájmy společné členským státům Unie a Evropského sdružení volného obchodu a zásada efektivity nesmí být nadměrně rozšiřována na jejich úkor. Jak norská vláda zdůraznila na jednání, pokud vnitrostátní soudy nesprávně vyloží unijní právo a právo Evropského hospodářského prostoru, jsou k dispozici jiné procesní prostředky, jako jsou žaloby z odpovědnosti státu za škodu a vnitrostátní pravidla umožňující obnovu řízení ve věcech skončených pravomocným rozhodnutím.

31. Komise tvrdí, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 brání použití dotčených vnitrostátních procesních zásad, neboť nejsou dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity. Podle jejího názoru se projednávaná věc netýká překážky věci pravomocně rozsouzené, neboť řízení stále probíhá. Pokud jde o zásadu rovnocennosti, Komise tvrdí, že existuje ustálená judikatura Ústavního soudu [8] a Nejvyššího soudu [9], která připouští, že uplatnění pravidel o veřejném pořádku z úřední povinnosti představuje výjimku z dotčených zásad; vzhledem k tomu, že článek 6 směrnice 93/13 je uznáván jako pravidlo o veřejném pořádku, měl vnitrostátní soud zajistit plný účinek tohoto ustanovení i bez návrhu, aniž by byl těmito zásadami omezen. Pokud jde o zásadu efektivity, Komise tvrdí, že striktní uplatňování dotčených zásad znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje výkon práv přiznaných směrnicí 93/13, jelikož vnitrostátní judikatura odradila L od včasného podání odvolání a tento právní kontext ve spojení s těmito zásadami zbavil L jediného prostředku nápravy, kterým mohla uplatnit svá práva přiznaná směrnicí. Jak Komise uvedla na jednání, projednávaná věc představuje výjimečnou situaci, a ačkoli vnitrostátní soud má povinnost vyvodit veškeré důsledky vyplývající ze zneužívajícího ujednání, nedochází k porušení práva na účinnou procesní obranu, neboť před splněním této povinnosti soud účastníky řízení vyslechne, takže je v průběhu celého řízení zaručeno právo na účinnou právní ochranu.

V. Analýza

32. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 brání použití určitých zásad vnitrostátního procesního práva – včetně zásady projednací, zásady shody a zásady zákazu *reformatio in peius*, jak vyplývají z článku 216, čl. 218 odst. 1 a čl. 465 odst. 5

[8] – Komise odkazuje na rozsudek ze dne 10. března 2008 (č. 41/2008) a na tam citovanou judikaturu.

[9] – Komise odkazuje na rozsudek ze dne 20. června 2008 (č. 3257/2008) a ze dne 16. září 2009 (č. 5696/2009).

občanského soudního řádu –, které vnitrostátnímu soudu, jenž rozhoduje o opravném prostředku podaném proti rozsudku, kterým bylo časově omezeno vrácení částek bezdůvodně uhrazených spotřebitelem v důsledku zneužívajícího ujednání, brání přiznat z úřední povinnosti vrácení všech uvedených částek v celém rozsahu v souladu s rozsudkem ve věci Gutiérrez Naranjo, protože spotřebitel proti uvedenému omezení nepodal opravný prostředek.

33. Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, tato otázka vyplývá ze vzájemného vztahu mezi povinností podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, která vnitrostátnímu soudu včetně soudu rozhodujícího o opravném prostředku ukládá posoudit z úřední povinnosti zneužívající povahu smluvních ujednání a vyvodit ze zjištění, že určité ujednání má zneužívající povahu, všechny důsledky, na straně jedné a uplatněním několika zásad vnitrostátního procesního práva, jimiž se řídí řízení zahájená na základě této směrnice, na straně druhé. Dispoziční zásada, obecně řečeno, znamená, že účastníci řízení zahajují nebo končí řízení a také určují jeho předmět [10]. Tato zásada souvisí se zásadou shody v rozsahu, v němž je soud povinen zajistit soulad rozhodnutí s návrhy účastníků řízení [11]. Kromě toho podle zásady zákazu *reformatio in peius* platí, že postavení účastníka řízení, který podá k soudu vyššího stupně takový opravný prostředek, jako je odvolání, nesmí být horší, než kdyby tento opravný prostředek nepodal [12].

34. Abych mohl zodpovědět otázku položenou v projednávané věci, zahájím svou analýzu úvodní poznámkou k případné relevanci článku 47 Listiny v tomto kontextu (oddíl A). Následně posoudím judikaturu Soudního dvora týkající se přezkumu zneužívajících ujednání vnitrostátním soudem z úřední povinnosti podle směrnice 93/13, včetně rozsudku ve věci Gutiérrez Naranjo (oddíl B) a použití zásad rozvinutých v této judikatuře na okolnosti projednávané věci (oddíl C).

35. Na základě této analýzy jsem dospěl k závěru, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vykládaný ve světle zásady efektivity brání použití dotčených vnitrostátních procesních zásad za okolností daných v projednávané věci.

A. Úvodní poznámka

36. Z předkládacího rozhodnutí, jakož i z vyjádření Unicaja Banco a španělské vlády vyplývá, že otázka položená v projednávané věci se týká slučitelnosti určitých vnitrostátních procesních zásad, které vycházejí z práva na účinnou soudní ochranu, tak jak je zaručeno článkem 24 španělské ústavy a které má obdobu v článku 47 Listiny, s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13. Španělská vláda rovněž uvádí, že je pro účely odpovědi na tuto otázku nutno zohlednit článek 47 Listiny.

37. Podle ustálené judikatury článek 47 Listiny, který je potvrzením zásady účinné právní ochrany, zakotvuje ve prospěch každého, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, právo na účinné prostředky nápravy před soudem [13]. O použitelnosti článku 47 Listiny v projednávané věci není pochyb, neboť dotčené vnitrostátní právní předpisy spadají do působnosti směrnice 93/13, a představují tedy provedení unijního práva pro účely čl. 51 odst. 1 Listiny [14].

[10] – V tomto ohledu viz mé stanovisko ve věci Lintner (C-511/17, EU:C:2019:1141, bod 43).

[11] – V tomto ohledu viz Muñoz-Perea Piñar, D., „Ámbito del principio de congruencia a la luz de la jurisprudencia de la Sala Primera del Tribunal Supremo“, *Noticias Jurídicas*, 2020.

[12] – V tomto ohledu viz stanovisko generální advokátky V. Trstenjak ve věci Les Éditions Albert René v. OHIM (C-16/06 P, EU:C:2007:728, body 35 a 36).

[13] – Viz rozsudek ze dne 20. dubna 2021, Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, bod 40).

[14] – V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 10. září 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 47); viz rovněž stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, body 83 a 84).

38. Jak jsem podrobně rozvedl v bodech 59 a 60 svého paralelního stanoviska ve věcech C-693/19 a C-831/19, v judikatuře Soudního dvora týkající se směrnice 93/13 existuje zvláštní vztah mezi článkem 47 Listiny a zásadou efektivity, která zahrnuje i povinnost členských států zajistit soudní ochranu práv založených na unijním právu (viz bod 45 tohoto stanoviska)[15]. V tomto ohledu Soudní dvůr judikoval, že povinnost členských států zajistit účinnost práv, která jednotlivcům vyplývají ze směrnice 93/13, s sebou nese požadavek na účinnou soudní ochranu zakotvený rovněž v článku 47 Listiny, který platí mimo jiné při stanovení procesních podmínek týkajících se žalob založených na takových právech[16].

39. Jak navíc dokládá dosavadní judikatura Soudního dvora týkající se směrnice 93/13, článek 47 Listiny podle všeho hraje do značné míry podpůrnou či doplňkovou roli ve vztahu k zásadě efektivity, pokud jde o posuzování slučitelnosti vnitrostátních procesních pravidel s požadavky této směrnice. Článek 47 Listiny se například v tomto kontextu uplatní, pokud jde o otázky týkající se přístupu k účinnému opravnému prostředku, aby účastníci řízení mohli uplatnit svá práva založená směrnicí 93/13[17], jakož i pokud jde o otázky týkající se spravedlivého procesu, jako je dodržování zásad rovnosti zbraní a kontradiktornosti v rámci soudního řízení, v němž jde o legalitu ujednání s ohledem na tuto směrnici[18].

40. V projednávané věci je nesporné, že účastníci řízení měli k dispozici účinné opravné prostředky k uplatnění svých práv týkajících se směrnice 93/13. Jak dále uvádí Komise, povinnost vnitrostátního soudu vyvodit veškeré důsledky vyplývající ze zneužívajícího ujednání podle čl. 6 odst. 1 této směrnice podle všeho nepředstavuje za okolností daných v projednávané věci porušení práva na účinnou procesní obranu. Kromě toho je třeba podotknout, že v rozsudku ve věci Gutierrez Naranjo Soudní dvůr své úvahy založil na čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 a měl za to, že není namístě se v této souvislosti zabývat článkem 47 Listiny[19]. Vzhledem k tomu, že Soudnímu dvoru nebyl předestřen žádný samostatný argument týkající se článku 47 Listiny a že otázky vznesené v projednávané věci nebyly do tohoto okamžiku řešeny ve světle článku 47 Listiny, mám za to, že by bylo nedůvodné činit tak v tomto stanovisku.

B. Relevantní judikatura Soudního dvora týkající se přezkumu zneužívajících ujednání vnitrostátními soudy z úřední povinnosti

41. Je třeba připomenout, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 ukládá členským státům povinnost stanovit, že zneužívající ujednání nejsou pro spotřebitele závazná[20]. Navíc čl. 7 odst. 1 této směrnice ve spojení s jejím dvacátým čtvrtým bodem odůvodnění ukládá členským státům, aby stanovily odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání

15 – V tomto ohledu viz stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, body 85 až 97). Viz též například van Duin, A., „Metamorphosis? The Role of Article 47 of the EU Charter of Fundamental Rights in Cases Concerning National Remedies and Procedures under Directive 93/13/EEC“, *Journal of European Consumer and Market Law*, sv. 6, 2017, s. 190–198.

16 – Viz rozsudek ze dne 10. června 2021, VB a další (C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 29).

17 – Viz zejména rozsudky ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, zejména bod 59); ze dne 10. září 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, zejména body 45, 47 a 66); a ze dne 21. prosince 2016, Biuro podróży „Partner“ (C-119/15, EU:C:2016:987, body 23 až 47); srovnej rozsudek ze dne 27. února 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, body 36 až 57).

18 – Viz zejména rozsudky ze dne 21. února 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, body 29 až 36); ze dne 17. července 2014, Sánchez Morcillo a Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, body 21 až 51); a ze dne 29. dubna 2021, Rzecznik Praw Obywatelskich (C-19/20, EU:C:2021:341, body 91 až 99); srovnej usnesení ze dne 16. července 2015, Sánchez Morcillo a Abril García (C-539/14, EU:C:2015:508, body 23 až 50).

19 – Viz rozsudek ze dne 21. prosince 2016 (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, body 42, 75 a 76).

20 – Viz rozsudek ze dne 27. ledna 2021, Dexia Nederland (C-229/19 a C-289/19, EU:C:2021:68, bod 57). Viz též dvacátý první bod odůvodnění směrnice 93/13.

ve spotřebitelských smlouvách [21]. K těcmto ustanovením se sice vyvinula rozsáhlá judikatura, nicméně já nastíním pouze použitelné zásady vyvozené z této judikatury týkající se existence a rozsahu povinnosti vnitrostátního soudu přezkoumávat z úřední povinnosti zneužívající povahu smluvních ujednání, spolu s rozsudkem ve věci Gutiérrez Naranjo, které jsou ve vztahu k mé analýze v projednávané věci nejvíce relevantní.

1. Existence povinnosti vnitrostátního soudu provádět přezkum z úřední povinnosti

42. Podle ustálené judikatury platí, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 spočívá na myšlence, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska vyjednávací síly i úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, ač nemůže ovlivnit jejich obsah [22]. K tomu, aby mohla být zajištěna směrnicí 93/13 zamýšlená ochrana, může být nerovné postavení mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem narovnáno pouze pozitivním zásahem, vnějším ve vztahu k samotným smluvním stranám [23]. Povaha a význam veřejného zájmu, od něhož se odvíjí ochrana, kterou směrnice 93/13 spotřebitelům zajišťuje, tak odůvodňují požadavek, aby měl vnitrostátní soud povinnost posuzovat zneužívající charakter smluvního ustanovení z úřední povinnosti, a odstraňovat tak nerovnováhu, která existuje mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu [24].

2. Rozsah povinnosti vnitrostátního soudu provádět přezkum z úřední povinnosti

43. Pokud jde o výkon této povinnosti vnitrostátním soudem druhého stupně, z ustálené judikatury rovněž vyplývá, že při neexistenci unijní právní úpravy je úkolem vnitrostátních právních řádů členských států, aby upravily procesní podmínky opravných prostředků sloužících k zajištění ochrany práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, s tím však, že tyto podmínky nesmí být méně příznivé než ty, kterými se řídí obdobné situace vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), ani nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity) [25].

44. Pokud jde o zásadu rovnocennosti, přísluší předkládajícímu soudu, který má přímou znalost procesních podmínek žalob ve vnitrostátním právním řádu, aby ověřil dodržování této zásady tak, že provede analýzu dotyčných žalob z hlediska jejich předmětu, důvodu a základních prvků [26]. V tomto ohledu Soudní dvůr konstatoval, že článek 6 směrnice 93/13 musí být považován za normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, která mají uvnitř vnitrostátního právního řádu status pravidel o veřejném pořádku [27]. Z toho vyplývá, že pokud má vnitrostátní soud druhého stupně možnost nebo povinnost posoudit z úřední moci platnost právního aktu s ohledem na

[21] – Viz rozsudek ze dne 9. července 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 52).

[22] – Viz rozsudky ze dne 27. června 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores (C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, bod 25), a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 49).

[23] – Viz rozsudky ze dne 9. listopadu 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, bod 48), a ze dne 11. března 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, bod 25).

[24] – Viz rozsudky ze dne 4. června 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, bod 32), a ze dne 4. června 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, bod 37).

[25] – Viz rozsudek ze dne 30. května 2013, Jőrös (C-397/11, EU:C:2013:340, bod 29).

[26] – Viz rozsudek ze dne 20. září 2018, Danko a Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, bod 40).

[27] – Viz rozsudek ze dne 17. května 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, bod 35).

vnitrostátní pravidla o veřejném pořádku, ačkoli tento rozpor nebyl v řízení v prvním stupni uplatněn, přísluší mu rovněž výkon této pravomoci za účelem posouzení zneužívající povahy smluvního ustanovení z úřední moci s ohledem na kritéria směrnice 93/13 [28].

45. Pokud jde o zásadu efektivity, Soudní dvůr judikoval, že každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, musí být analyzován s přihlédnutím k postavení tohoto ustanovení v řízení jako celku, k jeho průběhu a zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů, jakož i případně k zásadám vnitrostátního právního systému, jako je například právo na obhajobu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení [29]. V této souvislosti měl Soudní dvůr za to, že nutnost dodržování zásady efektivity nemůže vést až k tomu, že zcela nahradí úplnou nečinnost dotyčného spotřebitele [30].

46. Soudní dvůr již navíc uznal, že ochrana spotřebitele není absolutní a že unijní právo neukládá vnitrostátnímu soudu, aby nepoužil vnitrostátní procesní pravidla spojující s určitým rozhodnutím zejména překážku věci rozsouzené, i kdyby to umožňovalo napravit porušení ustanovení jakéhokoli druhu obsaženého v směrnici 93/13 [31]. Soudní dvůr totiž zdůraznil význam, který má jak v unijním právním řádu, tak ve vnitrostátních právních řádech zásada překážky věci pravomocně rozsouzené, a to, že za účelem zajištění jak stability práva a právních vztahů, tak řádného výkonu spravedlnosti je důležité, aby soudní rozhodnutí, která se po vyčerpání možných procesních prostředků nebo po uplynutí lhůt stanovených pro tyto procesní prostředky stala konečnými, již nemohla být zpochybněna [32].

47. Například v rozsudku ze dne 6. října 2009 ve věci Asturcom Telecomunicaciones [33] Soudní dvůr konkrétně rozhodl, že vnitrostátní právní úprava, která stanoví dvouměsíční lhůtu pro podání žaloby na neplatnost, po jejímž marném uplynutí se rozhodčí nález stává konečným, tedy věcí pravomocně rozsouzenou, je v souladu se zásadou efektivity, přičemž zdůraznil, že dodržování zásady efektivity nemůže vést až k tomu, že zcela nahradí úplnou nečinnost dotyčného spotřebitele, který nezahájil žádné řízení za účelem uplatnění svých práv.

48. Naproti tomu v rozsudku ze dne 18. února 2016, Finanmadrid EFC [34], Soudní dvůr rozhodl, že vnitrostátní právní úprava, která stanoví zásadu překážky věci pravomocně rozsouzené v rámci řízení o platebním rozkazu, je v rozporu se zásadou efektivity, jelikož rozhodnutí orgánu, kterým se ukončuje řízení o platebním rozkazu, nabylo právní moci, což znemožňuje přezkum zneužívající povahy smluvních ujednání ve stadiu výkonu rozhodnutí čistě z toho důvodu, že spotřebitel nepodal ve stanovené lhůtě odpor, a existovalo značné riziko, že tak spotřebitel neučiní.

3. Rozsudek ve věci Gutiérrez Naranjo

49. Konečně, pokud jde o důsledky vyplývající ze zjištění zneužívající povahy smluvního ujednání, Soudní dvůr rozhodl, že v souladu s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 má vnitrostátní soud povinnost nepoužít zneužívající ujednání, takže tato nebudou vůči spotřebiteli závazná, vyjma případu, kdy

28 – Viz rozsudek ze dne 30. května 2013, Jőrös (C-397/11, EU:C:2013:340, bod 30).

29 – Viz rozsudek ze dne 22. dubna 2021, PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, bod 53).

30 – Viz rozsudek ze dne 1. října 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, bod 62).

31 – Viz rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 68).

32 – Viz rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, bod 46).

33 – C-40/08, EU:C:2009:615, body 34 až 48.

34 – C-49/14, EU:C:2016:98, body 45 až 55.

s tím spotřebitel nesouhlasí[35]. Vnitrostátní soud je povinen vyvodit veškeré důsledky, které podle vnitrostátního práva plynou z konstatování zneužívající povahy dotčeného ujednání, za účelem dosažení výsledku stanoveného v tomto ustanovení[36].

50. V tomto ohledu je třeba upřesnit, že v rozsudku ve věci Gutiérrez Naranjo[37] Soudní dvůr rozhodl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 brání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura založená rozsudkem ze dne 9. května 2013, která časově omezuje restituční účinky zrušení zneužívajícího ujednání jen na částky, které byly bezdůvodně uhrazeny podle tohoto ujednání po vyhlášení rozhodnutí, v němž byla tato zneužívající povaha určena soudem. Soudní dvůr zejména rozhodl, že zneužívající ujednání musí být v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli. Důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze takového ujednání musí být v zásadě obnovení právní a faktické situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno. Z toho vyplývá, že povinnost vnitrostátního soudu neaplikovat zneužívající ujednání, které ukládá uhrazení částek, jež se ukázaly jako bezdůvodné, s sebou v zásadě nese odpovídající restituční účinek vztahující se k těmto částkám. Soudní dvůr zdůraznil, že vnitrostátní právo nemůže zasahovat do podstaty práva nebýt vázán zneužívajícím ujednáním, které pro spotřebitele vyplývá z čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13.

51. Z výše uvedené judikatury tudíž vyplývá, že členské státy nejsou na základě směrnice 93/13 povinny přijmout určitý konkrétní procesní systém soudního přezkumu zneužívajících ujednání z úřední povinnosti za předpokladu, že dodržují povinnosti, které pro ně vyplývají z unijního práva, včetně zásady rovnocennosti a efektivity. Podle judikatury Soudního dvora navíc platí, že ochrana spotřebitele sice není absolutní, ale to nejsou ani vnitrostátní zásady upravující řízení, v němž jde o posouzení zneužívajících ujednání podle této směrnice. Jak dokládají rozsudky zmíněné v bodech 47, 48 a 50 tohoto stanoviska, Soudní dvůr zaujímá vyvážený přístup k vzájemnému působení vnitrostátních pravidel a požadavků směrnice 93/13, přičemž dbá na to, aby tato pravidla neohrožovala systém ochrany spotřebitele zavedený touto směrnicí.

52. A právě ve světle těchto zásad rozvinutých v rámci judikatury Soudního dvora je nezbytné posoudit okolnosti dané v projednávané věci.

C. Použití zásad rozvinutých v rámci judikatury Soudního dvora na okolnosti dané v projednávané věci

53. Úvodem je třeba konstatovat, že zatímco česká, španělská, italská a norská vláda mají za to, že v projednávané věci jde o zásadu překážky věci pravomocně rozsouzené, L a Komise s tímto názorem nesouhlasí. Z předkládacího rozhodnutí podle všeho vyplývá, že i když zásada překážky věci pravomocně rozsouzené není v předběžné otázce zmíněna, předkládajícímu soudu patrně jde o posouzení vnitrostátních procesních pravidel, která jsou překážce věci pravomocně rozsouzené obdobná (viz bod 21 tohoto stanoviska). Podle ustálené judikatury je k výkladu a uplatňování vnitrostátního práva příslušný pouze vnitrostátní soud[38]. Ačkoli se tedy má analýza zaměřuje na vnitrostátní procesní zásady, které jsou předmětem předběžné otázky, a sice na zásadu projednací, zásadu shody a zásadu zákazu *reformatio in peius*, nevidím žádný důvod, proč by

35 – Viz rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, bod 58).

36 – Viz rozsudek ze dne 25. listopadu 2020, Banca B. (C-269/19, EU:C:2020:954, bod 43).

37 – Viz rozsudek ze dne 21. prosince 2016 (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 61 až 75). Pokud jde o podrobné pojednání, viz například Leskinen, C. a de Elizalde, F., „The control of terms that define the essential obligations of the parties under the Unfair Contract Terms Directive: *Gutiérrez Naranjo*“, *Common Market Law Review*, sv. 55, 2018, s. 1595–1618.

38 – Viz rozsudek ze dne 9. července 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 46).

nemohla být uplatněna i na vnitrostátní procesní pravidla upravující překážku věci pravomocně rozsouzené, bude-li mít předkládající soud za to, že se tato pravidla za okolností daných v projednávané věci uplatní.

54. Pokud jde o zásadu rovnocennosti, Komise tvrdí, že existuje ustálená judikatura Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, která připouští, že uplatnění pravidel o veřejném pořádku z úřední povinnosti představuje výjimku z dotčených vnitrostátních procesních zásad, zatímco Unicaja Banco a španělská vláda zastávají odlišné stanovisko (viz body 26, 28 a 31 tohoto stanoviska). Ve světle judikatury Soudní dvora zmíněné v bodě 44 tohoto stanoviska a skutečnosti, že článek 6 směrnice 93/13 představuje ustanovení obdobné vnitrostátním pravidlům o veřejném pořádku, lze říci, že pokud jsou tato pravidla na základě vnitrostátního práva považována za výjimku z uplatnění dotčených vnitrostátních procesních zásad, musí vnitrostátní soud, který vede řízení o opravném prostředku, zajistit plný účinek čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 i bez návrhu, aniž je těmito zásadami omezen [39]. Předkládajícímu soudu tedy přísluší ověřit, zda je tato vnitrostátní judikatura použitelná na spor v původním řízení, a pokud tomu tak je, domnívám se, že použití těchto vnitrostátních procesních zásad, které brání právu L dovolávat se judikatury Soudního dvora týkající se práv, která pro ni vyplývají ze směrnice 93/13, představuje porušení zásady rovnocennosti.

55. Pokud jde o zásadu efektivity, domnívám se, že existují závažné indicie vycházející z judikatury Soudního dvora, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vykládaný ve světle této zásady brání použití dotčených vnitrostátních procesních zásad za okolností daných v projednávané věci.

56. Je pravda, že L nepodala proti prvostupňovému rozsudku, který časově omezoval restituční účinky u částek inkasovaných na základě zneužívajícího ujednání, hlavní ani vedlejší opravný prostředek a že s ohledem na judikaturu Soudního dvora uvedenou v bodě 45 tohoto stanoviska může úplná nečinnost spotřebitele zásadu efektivity omezit. Je však třeba uvést, že za okolností daných v projednávané věci může být opominutí na straně spotřebitele, jako je L, který nepodá včas opravný prostředek, přičítáno skutečnosti, že v okamžiku, kdy Soudní dvůr vydal rozsudek ve věci Gutiérrez Naranjo – který upřesnil, že vnitrostátní judikatura založená rozsudkem ze dne 9. května 2013 je v rozporu s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 –, již lhůta pro podání hlavního nebo vedlejšího opravného prostředku podle vnitrostátního práva uplynula.

57. Podle mého názoru je v takové situaci obtížné vytýkat takovému spotřebiteli, jako je L, že včas nepodal hlavní nebo vedlejší opravný prostředek za účelem zpochybnění vnitrostátní judikatury založené rozsudkem ze dne 9. května 2013, která by mu neumožnila dosáhnout úspěchu ve věci. Skutečnost, že – jak uvedly Unicaja Banco a španělská vláda – vnitrostátní právo stanoví možnost změny výroku, jímž jsou přiznávány náklady řízení, které má dotčený účastník řízení zaplatit, mne vzhledem k existenci této vnitrostátní judikatury nepřesvědčuje o opaku. Stejně tak na rozdíl od toho, co tvrdí Unicaja Banco, skutečnost, že L měla k dispozici právního zástupce a zjevně věděla o vydání rozsudku ve věci Gutiérrez Naranjo, logiku této analýzy nevyvrací. Jak rozhodl Soudní dvůr, skutečnost, že spotřebitel má právního zástupce, nemá vliv na povinnost vnitrostátního soudu, pokud jde o posouzení zneužívajících ujednání podle směrnice 93/13 [40]. Kromě toho je

[39] – Je namístě podotknout, že Soudní dvůr připustil, že povinnost posoudit z moci úřední zneužívající charakter některých ujednání podle směrnice 93/13 je procesním požadavkem, který platí pro vnitrostátní soudy. Viz rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Profi Credit Polska (C-419/18 a C-483/18, EU:C:2019:930, bod 74). Z tohoto důvodu, jak uvedly Unicaja Banco a španělská vláda, skutečnost, že se vnitrostátní judikatura týká pravidel o veřejném pořádku procesní povahy, nemůže sama o sobě vyloučit její použití v projednávané věci.

[40] – V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 11. března 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, bod 40), a mé stanovisko ve věci Lintner (C-511/17, EU:C:2019:1141, body 65 až 69).

třeba uvést, že ve stanovisku předneseném v uvedené věci dne 13. července 2016 [41] dospěl generální advokát P. Mengozzi k odlišnému závěru než Soudní dvůr, což mohlo před vyhlášením rozsudku ve věci Gutiérrez Naranjo posílit tvrzenou slučitelnost této vnitrostátní judikatury se směrnicí 93/13.

58. Za těchto okolností je tedy třeba mít za to, jak uvádí Komise, že existence vnitrostátní judikatury založené rozsudkem ze dne 9. května 2013 ve spojení s uplatněním dotčených vnitrostátních procesních zásad vedla k tomu, že L byla zbavena procesních prostředků k uplatnění svých práv vyplývajících ze směrnice 93/13. Jak kromě toho uvádí L, konstatování, že tyto vnitrostátní procesní zásady brání tomu, aby vnitrostátní soud rozhodující o opravném prostředku nařídil z úřední povinnosti vrácení všech částek bezdůvodně uhrazených spotřebitelem na základě zneužívajícího ujednání v souladu s rozsudkem ve věci Gutiérrez Naranjo, by znamenalo, že spotřebitel v postavení L by neměl žádnou možnost dosáhnout úplné náhrady a banka by si ponechala částky neoprávněně uhrazené na základě zneužívajícího ujednání. V tomto ohledu, jak Soudní dvůr zdůraznil v uvedeném rozsudku, nesmí být vnitrostátní právo uplatňováno způsobem, který by ohrožoval podstatu práva spotřebitele podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, a sice práva nebýt vázán zneužívajícím ujednáním (viz bod 50 tohoto stanoviska).

59. Rovněž je třeba podotknout, že okolnosti dané v projednávané věci se podle mého názoru liší od okolností, které vedly k vydání rozsudku ze dne 11. března 2020 ve věci Lintner [42]. V tomto rozsudku Soudní dvůr v podstatě rozhodl v souladu s mým stanoviskem v uvedené věci, že přezkum zneužívajících ujednání z úřední povinnosti podle směrnice 93/13 neukládá vnitrostátnímu soudu povinnost neuplatnit konkrétně zásadu projednací, aby pokryl všechna ustanovení smlouvy, a to i ta, které nejsou součástí předmětu sporu. Naproti tomu v projednávané věci podala L návrh na vrácení všech částek bezdůvodně uhrazených na základě zneužívajícího ujednání na samém počátku, a tento návrh tudíž zůstal součástí předmětu žaloby (viz body 13 a 25 tohoto stanoviska).

60. Pokud jde dále o postoj Soudního dvora vyjádřený v rozsudku ze dne 25. listopadu 2008 ve věci Heemskerk a Schaap [43], domnívám se, že tento postoj na projednávanou věc použitelný není. Uvedený rozsudek se týkal výkladu některých unijních opatření, která obecně souvisela s vývozními náhradami pro zemědělské produkty. Závěr Soudního dvora, podle kterého unijní právo neukládá vnitrostátnímu soudu, aby i bez návrhu použil ustanovení unijního práva, jestliže by takové použití vedlo k prolomení zásady zákazu *reformatio in peius* zakotvené v jeho vnitrostátním procesním právu, lze tedy odlišit od specifického kontextu zajištění účinné ochrany spotřebitelů podle směrnice 93/13 [44], jako je tomu v projednávané věci.

61. V důsledku shora uvedeného je tedy třeba konstatovat, že dotčené vnitrostátní procesní zásady jsou v rozporu se zásadou efektivity, jelikož znemožňují nebo nadměrně ztěžují zajištění ochrany poskytované spotřebitelům směrnicí 93/13.

62. Docházím tedy k závěru, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vykládaný ve světle zásady efektivity brání použití dotčených vnitrostátních procesních zásad za okolností daných v projednávané věci.

[41] – Viz stanovisko generálního advokáta P. Mengozziho ve věci Gutiérrez Naranjo a další (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:552, zejména body 38 až 76).

[42] – C-511/17, EU:C:2020:188, body 28 až 34. Viz též mé stanovisko ve věci Lintner (C-511/17, EU:C:2019:1141, body 49 až 53).

[43] – C-455/06, EU:C:2008:650, body 44 až 48. Srovnej rozsudek ze dne 13. února 2014, Maks Pen (C-18/13, EU:C:2014:69, bod 37).

[44] – V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 7. června 2007, van der Weerd a další (C-222/05 až C-225/05, EU:C:2007:318, body 39 a 40).

VI. Závěry

63. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázku položenou Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) odpověděl následovně:

„Článek 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán ve světle zásady efektivity v tom smyslu, že brání uplatnění procesních zásad, a sice zásady projednací, zásady shody a zásady zákazu *reformatio in peius*, které vnitrostátnímu soudu, jenž rozhoduje o opravném prostředku podaném bankou proti rozsudku, kterým bylo časově omezeno vrácení částek bezdůvodně uhrazených spotřebitelem v důsledku ujednání o minimálním úroku prohlášeného za neplatné, brání přiznat vrácení oněch bezdůvodně uhrazených částek v celém rozsahu.“